

**VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS LIETUVOS RESPUBLIKOS APSKAITOS INSTITUTO
STANDARTŲ TARYBA**

**N U T A R I M A S
DĖL VERSLO APSKAITOS STANDARTŲ PATVIRTINIMO**

2004 m. spalio 13 d. Nr. 7
Vilnius

Viešosios įstaigos Lietuvos Respublikos apskaitos instituto standartų taryba n u t a r i a patvirtinti pridedamą 24-ąjį verslo apskaitos standartą „Pelno mokestis“.

STANDARTŲ TARYBOS PIRMININKAS

GINTARAS ČERNIUS

PATVIRTINTA

Viešosios įstaigos Lietuvos Respublikos
apskaitos instituto standartų tarybos
2004 m. spalio 13 d. nutarimu Nr. 7

24-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „PELNO MOKESTIS“**I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Šio standarto tikslas – nustatyti pelno mokesčio apskaitos ir pateikimo finansinėje atskaitomybėje, taikant kaupimo principą, tvarką.
2. Šis standartas turi būti taikomas apskaičiuojant, registruojant apskaitoje ir pateikiant finansinėje atskaitomybėje ataskaitinio laikotarpio pelno mokestį ir atidėtajį mokestį.
3. Pagal šį standartą pelno mokestis apima visus šalies vidaus ir užsienio mokesčius, kurie apskaičiuojami remiantis apmokestinamuoju pelnu. Pelno mokesčiui taip pat priskiriamas ir tas pelno mokestis, kurį moka dukterinė ar asocijuota įmonė nuo apmokestinamojo pelno dalies, priskiriamos investuotojui.
4. Šio standarto gali netaikyti įmonės, kurios sudaro trumpas balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitas ir įmonės, kurios sudaro pilnas balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitas, jeigu jų atidėtojo mokesčio sumos nereikšmingos.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Apskaitinis pelnas (nuostoliai) – ataskaitinio laikotarpio pelnas ar nuostoliai, parodyti pelno (nuostolių) ataskaitoje, prieš atimant (pridedant) pelno mokesčio sąnaudas.

Apmokestinamasis pelnas (mokestiniai nuostoliai) – mokesčius reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka apskaičiuotas ataskaitinio laikotarpio pelnas (nuostoliai), nuo kurio apskaičiuojamas mokėtinas (atgautinas) pelno mokestis.

Ataskaitinio laikotarpio pelno mokestis – pelno mokestis, apskaičiuojamas remiantis apmokestinamuoju pelnu.

Atidėtojo mokesčio įsipareigojimas – būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais mokėtinos pelno mokesčio sumos, kurios susidaro dėl apmokestinamųjų laikinųjų skirtumų.

Atidėtasis mokestis – atidėtojo mokesčio įsipareigojimas ir / arba atidėtojo mokesčio turtas.

Atidėtojo mokesčio turtas – būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais atgautinos pelno mokesčio sumos, kurios susidaro dėl įskaitomųjų laikinųjų skirtumų ir nepanaudotų mokestinių nuostolių perkėlimo.

Apmokestinamieji laikinieji skirtumai – laikinieji skirtumai, dėl kurių būsimaisiais laikotarpiais apmokestinamasis pelnas padidės (mokestiniai nuostoliai sumažės).

Įskaitomieji laikinieji skirtumai – laikinieji skirtumai, dėl kurių būsimaisiais laikotarpiais apmokestinamasis pelnas sumažės (mokestiniai nuostoliai padidės).

Laikinieji skirtumai – turto ar įsipareigojimo balansinės vertės ir jo mokesčio bazės skirtumai. Gali būti apmokestinamieji ir įskaitomieji laikinieji skirtumai.

Nuolatiniai skirtumai – apskaitinio ir apmokestinamojo pelno skirtumai, kurie susidaro dėl skirtingos pajamų ir sąnaudų pripažinimo tvarkos pagal apskaitą ir mokesčius reglamentuojančius teisės aktus. Nuolatiniai skirtumai neišnyksta būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais, todėl jie nesukuria atidėtojo mokesčio.

Pelno mokesčio sąnaudos (pajamos) – ataskaitinio laikotarpio pelno mokesčio ir atidėtojo mokesčio suma, kuri parodoma pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Turto ar įsipareigojimo mokesčio bazė – suma, kuria yra įvertintas turtas ar įsipareigojimas pelno mokesčiui apskaičiuoti mokesčius reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

III. ATASKAITINIO LAIKOTARPIO MOKESČIO ĮSIPAREIGOJIMO IR TURTO PRIPAŽINIMAS

5. Ataskaitiniu ir praėjusiais ataskaitiniais laikotarpiais nesumokėta pelno mokesčio suma pripažįstama įsipareigojimu.

6. Ataskaitinio ar praėjusių ataskaitinių laikotarpių pelno mokesčio permoka pripažįstama trumpalaikiu turtu.

IV. ATIDĖTOJO MOKESČIO ĮSIPAREIGOJIMO IR TURTO PRIPAŽINIMAS

7. Jei turto ar įsipareigojimo balansinė vertė skiriasi nuo jo mokesčio bazės, apskaičiuojant pelno mokestį atsiranda nuolatiniai ir laikinieji skirtumai.

8. Jei atsiranda nuolatinių skirtumų, atidėtieji mokesčiai neskaičiuojami, nes šie skirtumai būsimaisiais laikotarpiais neišnyks.

9. Laikinių skirtumų dažniausiai atsiranda tada, kai apskaičiuojant apskaitinį pelną pajamos arba sąnaudos įtraukiamos į vieną ataskaitinį laikotarpį, o apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną – į kitą (skirtingą) ataskaitinį laikotarpį. Tokie laikinieji skirtumai gali būti apmokestinamieji arba įskaitomieji.

10. Apmokestinamieji laikinieji skirtumai sukuria atidėtojo mokesčio įsipareigojimą, o įskaitomieji laikinieji skirtumai – atidėtojo mokesčio turtą.

11. Jeigu turto balansinė vertė yra didesnė arba įsipareigojimo balansinė vertė yra mažesnė už jo mokesčio bazę, susidaro apmokestinamieji laikinieji skirtumai, dėl kurių atsiranda atidėtojo mokesčio įsipareigojimas.

12. Apmokestinamųjų laikinųjų skirtumų, dėl kurių atsiranda atidėtojo mokesčio įsipareigojimas, pavyzdžiai gali būti tokie:

12.1. laikinieji skirtumai, kurie susidaro tada, kai apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną taikomas pagreitinto nusidėvėjimo skaičiavimo metodas, o apskaičiuojant apskaitinį pelną – tiesinis nusidėvėjimo skaičiavimo metodas ir dėl to turto balansinė vertė tampa didesnė už jo mokesčio bazę;

12.2. turtas perkainojamas ir jo balansinė vertė padidėja, o jo mokesčio bazė lieka tokia pati.

13. Jeigu turto balansinė vertė yra mažesnė arba įsipareigojimo balansinė vertė yra didesnė už jo mokesčio bazę, susidaro įskaitomieji laikinieji skirtumai, dėl kurių atsiranda atidėtojo mokesčio turtas.

14. Įskaitomųjų laikinųjų skirtumų, dėl kurių atsiranda atidėtojo mokesčio turtas, pavyzdžiai gali būti tokie:

14.1. apskaičiuojant apskaitinį pelną abejotinos skolos pripažįstamos sąnaudomis tuo laikotarpiu, kuriuo jos tampa abejotinos, tačiau apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną jos pripažįstamos leidžiamais atskaitymais vėlesniu ataskaitiniu laikotarpiu. Dėl šios priežasties turto balansinė vertė tampa mažesnė už jo mokesčio bazę;

14.2. perkainojant turtą ir įvertinant jį tikrąja ar grynąja galimo realizavimo verte, turto vertė sumažėja ir dėl to jo balansinė vertė gali būti mažesnė už jo mokesčio bazę.

15. Kai laikinieji skirtumai yra susiję su investicijomis į dukterines ir asocijuotas įmones, atidėtasis mokestis turi būti pripažįstamas pagal šio standarto VI skyriaus „Investicijos į dukterines ir asocijuotas įmones“ reikalavimus.

16. Įmonė gali gauti ekonominės naudos iš atidėtojo mokesčio turto dėl mokesčių sumažinimo tik tada, kai ateityje ji tikisi uždirbti pakankamai apmokestinamojo pelno, iš kurio bus galima atimti įskaitomuosius laikinuosius skirtumus kaip leidžiamus atskaitymus. Todėl įmonė apskaitoje registruoja atidėtojo mokesčio turtą tik tada, kai ji pagrįstai tikisi ateityje uždirbti pakankamai apmokestinamojo pelno. Apskaičiuojant atidėtąjį mokestį, reikia įvertinti ir būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais mažėsiančių ar išnyksiančių apmokestinamųjų laikinųjų skirtumų sumą.

V. ATIDĖTOJO MOKESČIO TURTA, ATsirANDANTIS iš NEpanAUDOTŲ MOKESTINIŲ NUOSTOLIŲ

17. Mokesčius reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka mokestiniai nuostoliai gali būti perkeliami į kitus ataskaitinius laikotarpius. Perkeldama nepanaudotus mokestinius nuostolius, įmonė gali pripažinti tik tiek atidėtojo mokesčio turto, kiek būsimaisiais laikotarpiais ji tikisi uždirbti apmokestinamojo pelno, kuriam bus galima panaudoti nepanaudotus mokestinius nuostolius.

18. Atidėtojo mokesčio turto, atsirandančio perkeliant nepanaudotus mokestinius nuostolius, pripažinimo kriterijai yra tokie pat kaip ir atidėtojo mokesčio turto, atsirandančio iš įskaitomųjų laikinųjų skirtumų. Tačiau tai, kad yra nepanaudotų mokestinių nuostolių, rodo, kad ateityje apmokestinamojo pelno gali nebūti. Todėl, jeigu įmonė yra patyrusi nuostolių, ji parodo tik tiek atidėtojo mokesčio turto, atsirandančio iš nepanaudotų mokestinių nuostolių, kiek ji turi apmokestinamųjų laikinųjų skirtumų, kurie mažės arba išnyks ateityje, arba yra kitų įtikinamų įrodymų, kad bus uždirbta pakankamai apmokestinamojo pelno, kuriam bus galima panaudoti nepanaudotus mokestinius nuostolius.

19. Įvertindama tikimybę, ar būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais bus uždirbta tiek apmokestinamojo pelno, kad būtų galima panaudoti nepanaudotus mokestinius nuostolius, įmonė turi atsižvelgti į šiuos kriterijus:

19.1. ar ji turi pakankamai apmokestinamųjų laikinųjų skirtumų;

19.2. ar ji gali pagrįstai tikėtis, kad bus uždirbta apmokestinamojo pelno iki nepanaudotų mokestinių nuostolių perkėlimo laikotarpio pabaigos;

19.3. ar nepanaudoti mokestiniai nuostoliai atsirado dėl tokių priežasčių (ar aplinkybių), kurios neturėtų pasikartoti būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais.

VI. INVESTICIJOS Į DUKTERINES IR ASOCIJUOTAS ĮMONES

20. Kai investicijos į dukterines ar asocijuotas įmones balansinė vertė skiriasi nuo jos mokesčio bazės, atsiranda laikinųjų skirtumų.

21. Jei atsiranda apmokestinamųjų laikinųjų skirtumų, įmonė turi pripažinti atidėtojo mokesčio įsipareigojimą, išskyrus tuos atvejus, kai tenkinamos šios dvi sąlygos:

21.1. įmonė gali kontroliuoti laikinųjų skirtumų išnykimo laiką; ir

21.2. galima pagrįstai tikėtis, kad laikinieji skirtumai neišnyks artimiausioje ateityje.

22. Jei atsiranda įskaitomųjų laikinųjų skirtumų, įmonė turi pripažinti atidėtojo mokesčio turtą, tačiau tik tiek, kiek galima pagrįstai tikėtis, kad:

22.1. laikinieji skirtumai išnyks artimiausioje ateityje;

22.2. bus gauta apmokestinamojo pelno, iš kurio bus galima atimti šiuos laikinuosius skirtumus kaip leidžiamus atskaitymus.

VII. PELNO MOKESČIO APSKAIČIAVIMAS

23. Ataskaitinio laikotarpio pelno mokestis apskaičiuojamas taikant mokesčius reglamentuojančių teisės aktų nustatytus pelno mokesčio tarifus.

24. Atidėtojo mokesčio turtas ir įsipareigojimas apskaičiuojami taikant tokį pelno mokesčio tarifą, koks jis turėtų būti tais ataskaitiniais laikotarpiais, kai laikinieji skirtumai, dėl kurių atsirado atidėtasis mokestis, išnyks.

25. Nors kai kuriais atvejais turto ar įsipareigojimo balansinė vertė gali būti nustatoma diskontuojant (pavyzdžiui, turto atsiperkamoji vertė sumažėjus ilgalaikio turto vertei), atidėtojo mokesčio turtas ir įsipareigojimai negali būti diskontuojami.

26. Kiekvieną balanso datą įmonė peržiūri ir iš naujo įvertina atidėtojo mokesčio turtą. Jei būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais nebesitikima gauti tiek apmokestinamojo pelno, kad būtų

galima panaudoti visus nepanaudotus mokestinius nuostolius, atidėtojo mokesčio turtas sumažinamas arba iš viso nepripažįstamas.

VIII. ATASKAITINIO LAIKOTARPIO PELNO MOKESČIO IR ATIDĖTOJO MOKESČIO PRIPAŽINIMAS PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOJE

27. Ataskaitinio laikotarpio pelno mokestis ir atidėtasis mokestis parodomas pelno (nuostolių) ataskaitoje kaip pelno mokesčio sąnaudos (pajamos), išskyrus atvejus, kai pelno mokestis atsiranda iš operacijų, kurios registruojamos nuosavo kapitalo sąskaitose ir į pelno (nuostolių) ataskaitą neįtraukiamos.

28. Atidėtojo mokesčio balansinė vertė gali keistis net tada, kai laikinųjų skirtumų, dėl kurių jis susidarė, suma nesikeičia. Taip gali būti, pavyzdžiui, tokiais atvejais:

- 28.1. pasikeitus mokesčio tarifams ar mokesčių įstatymams;
- 28.2. iš naujo įvertinus galimybę pripažinti atidėtojo mokesčio turtą;
- 28.3. pasikeitus numatytam turto naudojimo būdai.

29. Pasikeitus atidėtojo mokesčio sumai dėl 28 punkte nurodytų priežasčių, susidaręs skirtumas parodomas pelno (nuostolių) ataskaitoje, išskyrus atvejus, kai jis yra susijęs su operacijomis, kurios anksčiau buvo užregistruotos nuosavo kapitalo sąskaitose ir į pelno (nuostolių) ataskaitą nebuvo įtrauktos.

IX. ATASKAITINIO LAIKOTARPIO PELNO MOKESČIO IR ATIDĖTOJO MOKESČIO PRIPAŽINIMAS NUOSAVO KAPITALO DALYJE

30. Ataskaitinio laikotarpio pelno mokestis ir atidėtasis mokestis turi būti registruojami nuosavo kapitalo sąskaitose, jei jie yra susiję su nuosavo kapitalo sąskaitose registruojamomis ūkinėmis operacijomis.

31. Ūkinių operacijų, kurios registruojamos nuosavo kapitalo sąskaitose, pavyzdžiai gali būti tokie:

- 31.1. ilgalaikio turto balansinės vertės pokytis, dėl šio turto perkainojimo;
- 31.2. nepaskirstytojo pelno likučio koregavimas dėl apskaitos politikos pakeitimo arba esminės klaidos ištaisymo taikant retrospektyvinį būdą;
- 31.3. valiutų kursų skirtumai, atsirandantys dėl užsienio įmonės finansinės atskaitomybės perskaičiavimo konsoliduojant.

X. PELNO MOKESČIO TURTO IR ĮSIPAREIGOJIMO TARPUSAVIO UŽSKAITA

32. Avansu sumokėtas pelno mokestis ir/ar pelno mokesčio permoka užskaitoma su mokėtino pelno mokesčio įsipareigojimu.

33. Atidėtojo mokesčio turtą ir įsipareigojimą galima užskaityti tarpusavyje tik tada, kai vienu metu ketinama atgauti atidėtojo mokesčio turtą ir padengti atidėtojo mokesčio įsipareigojimą.

XI. INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS FINANSINĖJE ATSKAITOMYBĖJE

34. Mokėtinas ataskaitinio laikotarpio pelno mokestis arba jo permoka balanse turi būti pateikti atskirai nuo kito turto ir įsipareigojimų.

35. Atidėtojo mokesčio turtas ir įsipareigojimas turi būti pateikti atskirai nuo mokėtino ataskaitinio laikotarpio pelno mokesčio ar jo permokos.

36. Atidėtojo mokesčio turtas ir įsipareigojimas pripažįstami ilgalaikiais.

37. Informacija apie reikšmingus pelno mokesčio sąnaudų (pajamų) komponentus turi būti pateikta aiškinamajame rašte. Aiškinamajame rašte pateikiami šie reikšmingi mokesčių sąnaudų (pajamų) komponentai:

- 37.1. ataskaitinio laikotarpio pelno mokesčio sąnaudos;

37.2. visi praėjusių ataskaitinių laikotarpių pelno mokesčio taisymai, apskaitoje parodyti einamuoju ataskaitiniu laikotarpiu;

37.3. atidėtojo mokesčio sąnaudų (pajamų) suma, susijusi su laikinųjų skirtumų atsiradimu ir išnykimu, suskaidant reikšmingas sumas;

37.4. atidėtojo mokesčio sąnaudų (pajamų) suma, susijusi su pelno mokesčio tarifų ar pelno mokesčio įstatymo pakeitimais, suskaidant reikšmingas sumas;

37.5. nauda, atsirandanti iš anksčiau nepripažintų praėjusio ataskaitinio laikotarpio mokestinių nuostolių ar laikinųjų skirtumų, kuriais mažinamos ataskaitinio laikotarpio pelno mokesčio sąnaudos;

37.6. atidėtojo mokesčio sąnaudos (pajamos), atsirandančios iš atidėtojo mokesčio turto vertės sumažėjimo (ankstesnio nurašymo panaikinimo);

37.7. pelno mokesčio sąnaudų (pajamų) suma, susijusi su tais apskaitos politikos pakeitimais ir esminėmis klaidomis, kurie buvo taisomi perspektyviai.

38. Be to, aiškinamajame rašte turi būti nurodyta:

38.1. bendra ataskaitinio laikotarpio pelno mokesčio ir atidėtojo mokesčio suma, susijusi su operacijomis, kurios registruojamos nuosavo kapitalo sąskaitose;

38.2. pelno mokesčio sąnaudos (pajamos), susijusios su ataskaitiniu laikotarpiu pripažintais ypatingaisiais straipsniais;

38.3. pelno mokesčio tarifo (tarifų) pasikeitimas palyginti su praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu;

38.4. įskaitomųjų laikinųjų skirtumų ir nepanaudotų mokestinių nuostolių, ar kuriems atidėtojo mokesčio turto nebuvo apskaičiuota, suma ir termino pabaiga;

38.5. reikšmingą pelno mokesčio tarifų ar mokesčių įstatymų pakeitimų poveikį ataskaitinio laikotarpio pelno mokesčiui ir atidėtajam mokesčiui, jeigu šie pakeitimai priimami ar paskelbiami po balanso datos.

XII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

39. Pirmą kartą šį standartą taikanti įmonė standarto nuostatas turi taikyti retrospektyviai pagal 7-ojo verslo apskaitos standarto „Apskaitos politikos, apskaitinių įvertinimų keitimas ir klaidų taisymas“ reikalavimus.

40. Šis standartas turi būti taikomas sudarant 2005 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinę atskaitomybę. Jis gali būti taikomas ir sudarant 2004 metų finansinę atskaitomybę.
